

שנתקבלה בתשל"ו. בחשיבותה ובהשלכותיה העמידה בצל
את ההחלטה לבצע את פעולת-הקומנדו החדרפעימית ב-
אנטבה.

מדוע נתקבלה החלטה זו ?

רביץ עצמו אמר, באחת מפליטות-הפה
המפורסמות שלו במהלך השנה: "לא אוזר
דימעה אם הסורים מחטלים את המחבלים."

כלומר: המטרה הישראלית היתה להיעזר בסורים
כדי לחסל את אש"ף.

הדבר צינצל כקביעה הגיונית פשוטה.
אולם הוא היה רחוק מלהיות פשוט ומוכן
מאדיו.

במהלך השנה נמצאו עוררים רבים, פרגמטיים ועקרו-
ניים, על תפיסה זו. הם היו במיעוט מבוסס, אך בפיהם
היו השגות מרחיקות-לכת.

קודם כימעט ולא נשמע, ביגוד סיבה פשו-
טה: עד כמה שהדבר נראה מוזר, ואף מדהים,
עובדה היא שזא נערך שום ויכוח על הכרעה
היסטורית זו של ראש ממשלת ישראל.

לא בממשלה, לא בכנסת, לא בעיתונות, ובוודאי לא

על רקע זה היא היתה הגיונית — ויצחק רבין הוא
שייצג היגיון זה.

המדינה ה-51

ב סוף תשל"ו היתה מדינת ישראל תלויה בארצות-
הברית במידה שאף אנשים חסרי-אשליה לא יכלו
להעלותה על דעתם.

כלכלת ישראל לא יכלה להתקיים אף חודש אחד
בלי עזרה אמריקאית מאסיבית, ודי היה בשינוי קל כדי
לגרוע למשבר חמור. השואה הכלכלית, המאימת על
המדינה בשנה הבאה, יכולה להימנע רק בעזרת ארצות-
הברית.

מילחמת יום-הכיפורים הוכיחה את התלות היומיומית
של ישראל בנשק אמריקאי, בשעת לחימה. ככל שהנשק
נעשה מתוחכם יותר, כן זקוקה ישראל לאספקה שוטפת
של חלפים, קל וחומר בעיתות מילחמה. מחירו של נשק
זה הופך את רכישתו העצמאית לחלום באספמיה.

בשטח הביון, נתגלה שיתוף-הפעולה בין ישראל ו-

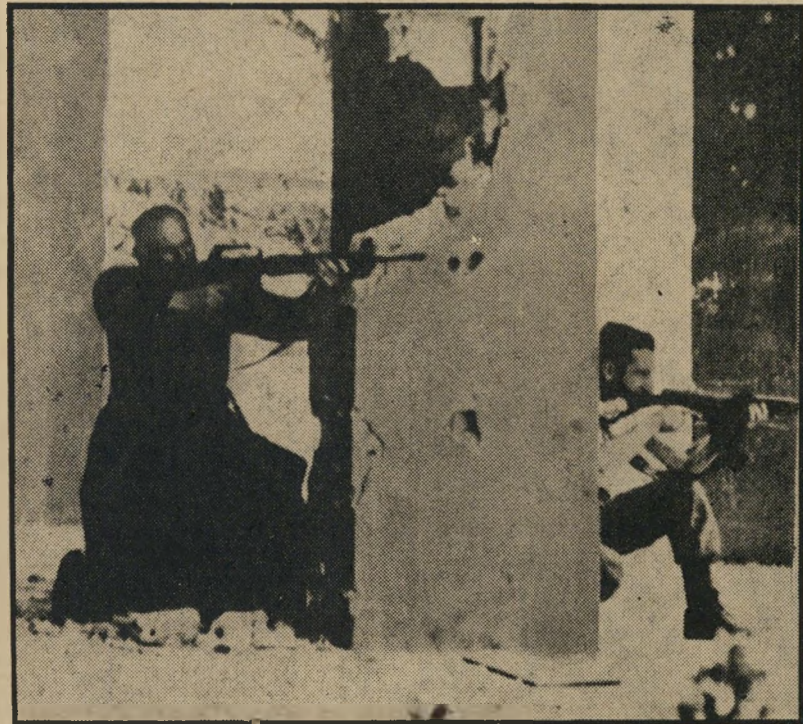
פקד ראשה-הממשלה על אלון להחזיר את כוחותיו לגבול
הבינלאומי.

שמירת היחסים הטובים עם ארצות-הברית
נראתה לכה-גוריון כחשובה יותר מאשר המגע
פנימי-אזרחי עם המדינה הערבית המרכזית.

גם כאשר סטה כה-גוריון לעבר צרפת, לא זנח עיקרון
זה. הוא התכחש לעצמו והחזיר את כל השטחים שנכבשו
במלחמת-סיני המדימה ב-1956. כאשר היתה הברירה
בין החזרת השטחים ובין אובדן ידידותה של ארצות-
הברית, שהונגה או על-ידי דויט איונהואר הוועם, קבע
כה-גוריון כי זו תשובה לאין שיעור יותר מחצייהאי סיני.
הצמידות בין ישראל ובין המדינות האמ-
ריקאית לא יכלה להיות הדוקה יותר, אינו
היתה ישראל המדינה ה-51 של ארצות-הברית.

איתות לדמשק

תפיסה זו הפכה נכס-צאן-ברזל של המדינות הישר-
אליות. אפשר היה לדקור את ארצות-הברית דקירת-
מחט (כמו העסקיביש ב-1955, הוויכוח על הטיית מיי-

ילדים פלסטיניים בצועים מצויים מחל-אל-זעתר וכומר מארזי בלבוש הכנסייה יורה, לצידו של איש הפאלאגה הנוצרית

הירדן, פיצוץ המשאומתן הראשון על הסכם-הביניים
בתשל"ה). אך אי-אפשר היה לסטות מן הקו האמריקאי
בכל עניין חשוב.

לא, כפי שסברו רבים, מפני שישאל את תלוייה
בארצות-הברית וחוששת מפני העונש, אלא
מפני שכדל לא יתכן, דפי תפיסה זו, ניו-דא-אי-
טרסים בין ארצות-הברית וישראל. מה שמוכ
דאמריקה טוב לישראל, ומה שטוב לישראל
(דעת אמריקה) טוב לאמריקה.

במהלך תשל"ו נתגלו כמה פרטים היסטוריים, ששפכו
אור בהיר מאד על הצורה שבה הוגשמה תפיסה זו בפועל.

למשל: ערב מילחמת ששת-הימים התמקדו לבטיה
של ממשלת לוי אשכול בשאלה: האם ארצות-הברית
רוצה בהתקפה ישראלית, או לא? מכיוון שדיווחיו של
אבא אבן עירפלו את התשובה, נשלח ראש-המוסד דאז,
מאיר עמית, לקבל תשובה מוסמכת בווינגטון. הוא
חזר כשבפיו תשובה חד-משמעית: ממשלת ארצות-הברית
מעוניינת בהתקפה ישראלית. מייד לאחר מכן הוחלט
על ההתקפה.

משל שני: במהלך מילחמת-ההתשה נתקבלה ההחלטה
הגורלית להפציץ את מצריים, "לעומק" — החלטה ש-
הביאה להחרת הטילים הסובייטיים למצריים, ולמפלת
צה"ל ביום-הכיפורים. השנה הסתבר כי השגריר הישרא-
לי בווינגטון דאז, יצחק רבין, הודיע לממשלת גולדה
מאיר שמשלת ארצות-הברית מעוניינת בהפצצות כאלה.
אחת הסיבות המשוערות לכך, בדיעבד: הבית הלבן רצה
לשים קץ להתנגדותם של יהודי ארצות-הברית להפצצות-
בעומק של הילה-האוויר האמריקאי בוויאטנאם, שהגיעו
או לשיאם.

גם מדיניות הסכמי-הביניים ("שלב אחרי שלב") הומ-
צאה על-ידי הנרי קסינג'ר, איש-השנה תשל"ד, כדי
לספק אינטרס אמריקאי. ארצות-הברית היתה מעוניינת
להשאיר את הסיכסוך פתוח, אך לתת לערבים מדי שנה
הישב כלשהו, שיישא חותמת אמריקאית. כך השאיר את
העולם הערבי, על אוצרות-הנפט שלו, תלוי בארצות-
הברית, והכשיר את הקרקע למשיכת המדינות הערביות
מן המחנה הסובייטי למחנה האמריקאי.

בתשל"ה השיגה מדיניות זו ניצחון מזהיר, כאשר עברה
מצריים אל הגוש האמריקאי. בתשל"ו היא השיגה ניצחון
מזהיר עוד יותר, אם כי סמוי יותר, כאשר הלכה סוריה

ארצות-הברית כאשר פרץ ויכוח ביניהן על הזנת הכוחות
המצריים בסיני. דיווחים זרים סיפרו על שיתוף-פעולה
הדוק הרבה יותר.

מבחינת מדיניות, אין ישראל יכולה להתקיים אף יום
אחד באו"ם בלי המיטריה של הוועד האמריקאי. אולם
שיתוף-הפעולה בין שתי המדינות הוא לאין שיעור יותר
רחב. אין כימעט בירה בעולם שבה אין שיתוף-פעולה זה
מגיע לידי ביטוי יומיומי כאשר ישראל עוזרת בכל אתר
ואתר לכוחות הפרו-אמריקאיים.

אולם אין זה נכון שישאל פועלת כפי
שהיא פועלת אך ורק מפני שהיא תלויה כפי
כזכה בארצות-הברית, ואינה יכולה לנהוג אחרת
מבלי להתאכזר. היחס הישראלי הוא הרבה
יותר עמוק. הוא נובע מן ההכרעה החשובה
ביותר שנתקבלה מאז קום המדינה.

כאשר נולדה ישראל, היו לה יחסים הדוקים עם שני
הגושים. ארצות-הברית הכירה בה ראשונה דה-פקטו,
ברית-המועצות הכירה בה ראשונה דה-יורה. הכסף בא
מאמריקה, הנשק בא מגרורותיה של ברית-המועצות.

היו שהטיפו או לשמור על יתרון זה, לנקוט מדיניות
של אי-הודות, תוך השתלבות בחיי המרחב הערבי
ובעולם השלישי. גישה אחרת היתה לדי"ר נחום גולדמן,
שהציע להפוך את ישראל למעין שווייץ, מדינה שהי-
ניטראליות שלה מובטחת ומוחלטת, עד שלא הצטרפה
גם לאו"ם.

דויד כה-גוריון, אדריכל המישטר הקיים
כמדינה, החליט אחרת. מתוך שיכנוע פנימי
עמוק הגד בהשתלבות ישראל בגוש המערבי.
פירוש הדבר: קבלת המנהיגות של ארצות-
הברית.

כה-גוריון הסיק מסקנה הגיונית מגישה זו כבר בחודשים
הראשונים של המדינה, במיבחן היסטורי. כאשר פרצו
כוחותיו של יגאל אלון לעבר אל-עריש, הם יכלו לכתר
את כל הצבא המצרי הלוחם, ואולי להשיג תמורת שיתורו
שלום פורמלי. אולם ארצות-הברית הגישה אולטימטום
לישראל. אחרי הביקור המפורסם של השגריר האמריקאי,
גיימס מק'דונאלד, אצל כה-גוריון במקום-החופשתו בטבריה,

בציבור הרחב, לא נערך דיון מקיף ומעמיק בהכרעה זו.
לא הועמדו זו מול זו האלטנטיבות הקיימות, לא נשקלו
התוצאות ארוכות-הטווח.

אנטי-ביטחון מרכזיים ומכובדים ביותר עירערו על ה-
תפיסה הרשמית מטעמים פרגמטיים. לדעתם, עדיפה מדינה
פלסטינית עצמאית בגדה וברצועה על מסירת שטחים אלה
לקונפדרציה סורית גדולה, שתקיף את ישראל מראש-
הנקיפה ועד עקבה, ושמוכל לעת מצוא לרכו מול צה"ל
כוחות גדולים.

גישה פרגמטית עוד יותר השמיע אריק שרון, כאשר
טען שישאל יכולה לבחור בין ברית עם סוריה נגד
אש"ף (התמורה שדרש: מסירת הגדה לישראל) ובין ברית
עם אש"ף נגד סוריה (התמורה שדרש: הסתפקות ב-
מדינה פלסטינית בעבר-הירדן). אף שהצעה זו לא היתה
מעשית, היה אריק האיש היחיד בצד הימני של המבחן
שהבין כי עומדת בפני ישראל בריה, ושהדבר טעון
שיקול והחלטה.

עקרונות יותר היתה גישתו של המחנה
שסבר כי לא יתכן פיתרון אמיתי לסיכסוך,
שלא יספק את שאיפות התנועה הלאומית ה-
פלסטינית העצמאית — וכי דווקא כשזו נתת
נה במצב קשה בדבנון, נוצר מצב נוח לברית
ברית עימה נגד סוריה.

עוד בתשל"ה פירסמו שלושה ישראליים מינשר, שקרא
להקמת גוף ישראלי אשר יפעל למען ברית ישראלית-
פלסטינית, ולהידברות בין ממשלת ישראל ואש"ף. ב-
תשל"ו קם גוף כזה, ומאה ישראלים בעלי-שם חתמו
על מינשר חשוב, אם כי מתון קצת יותר מן הנוסח
המקורי.

אולם ויכוח זה לא היה מעשי, כי הוא יכול היה
להתנהל רק על סמך ההנחה שישאל היא חופשית ליונם
מדיניות עצמאית, ושיש לשקול על פי האינטרס הישראלי
מתי המדיניות הנכונה, הנחה זו לא היתה נכונה.

המדיניות הלבנונית של ישראל בתשל"ו
לא נקבעה על רקע יחסי ישראלי-ערבי, אלא על
רקע יחסי ישראלי-אמריקה.